

de über-clash

over de nominatie tot über-clash

Een revue van clashes

Onze wereldgeschiedenis is gekenmerkt door conflicten, conflicten die ontstaan door niet verzoenbare tegenstellingen tussen personen, meer algemeen door onenigheden die ontstaan in de clash tussen heterogene groepen personen met dissonante meningen en belangen. Om één en ander te duiden – het gaat hier voor alle duidelijkheid om de grote historische conflicten – zijn er al wel wat vermeende clashes de revue gepasseerd. Hierbij denken we aan de *clash van de ideologieën* waar de koude oorlog een gevolg van was, de *clash of the civilizations* waar gesteld wordt dat de grondoorzaak van elk conflict de verschillen ten gevolge van tegengestelde culturele identiteiten zijn (Samuel Huntington), een variant hierop, de *clash of religions* die dikwijls als medeverantwoordelijke wordt aangeduid voor elke vorm van fundamentalistisch terrorisme. Andere zijn o.a. de *clash of the sexes*, de *clash van de generaties*, recenter ook de *clash van de globalisatie* waar de ‘verliezers’ van de globalisatie tegenover de zogenaamde ‘elite’ worden geplaatst, de *clash of digitalisation*, enzovoort, enzovoort ...

Allemaal ontgensprekelijk en zonder meer bronnen van conflict. De ene *clash* maakt hierbij al meer aanspraak op de nominatie tot *über-clash* dan de andere. Vooral de *clash of the civilizations* probeert zichzelf hier van oudsher een plaats vooraan te verwerven...

Onwetendheid

Een algemeen gevoel van onduidelijkheid blijft echter. Meer concreet: de omhullende wazigheid kenmerkend voor elk van de vermelde clashes verbergt grotendeels welke partijen nu echt tegen over elkaar staan en geeft veel ruimte tot interpretatie. Veel van de vermeende tegengestelde partijen in de clashes zijn dan ook constructies van vereenvoudiging, projecties van complexere begrippen, samengebond en geplet in eenvoudige categorieën: *hét Westen* zoals vermeld in de *clash of civilizations* bestaat namelijk niet, *dé elite* met betrekking op de globalisatie bestaat niet, *dé Moslim*, *dé Jood*, *dé Christen* bestaan ook niet. De betekenis die vervolgens aan elk van die begrippen gehecht wordt, is niet meer dan een afstandelijke, door verschillende media gevormde vooringenomenheid die meestal weinig met het reële te maken heeft. Als er al iets of iemand aanspraak mag maken op een vorm van über nominatie, dan lijkt het hier dus Huntington zelf te zijn: Huntington die symbool staat (mijn excuses hiervoor) voor de *über-simplificator* en die – in het geval van de *clash of civilizations* – wat snel voorbijgaat aan de eventuele mogelijkheden die vanuit het niet tegenover elkaar plaatsen maar net toelaten van eventuele culturele uitwisseling zou kunnen bieden, die het perspectief van een wederzijdse bevruchting en het nieuwe leven dat er vervolgens uit kan ontstaan, ongenueanceerd laat passeren. Zijn herleiding tot sterk uitgesproken identiteiten geeft hierbij misschien de nodige houvast in de zoektocht naar verklaringen, maar helpt de zaak in essentie niet vooruit, een versterkte polarisatie als gevolg.

We dienen ons dan ook de vraag te stellen wat er dan uiteindelijk eerst was: de vermeende clash omwille van de veronderstelde tegenstelling of de uitgepuurde polarisatie waaruit vervolgens een nog verder geprononceerde clash ontstaat? En de vraag die daar op volgt, is dan ook of deze negatie van mogelijkheden ten voordele van het eenvoudigere conflict-denken uit voorbedachte rade gebeurt of eerder een gevolg is van zuivere, ongecompromitteerde onwetendheid.

Terwijl de populist hier bewust handig gebruik maakt en expliciet de tegenstellingen uitvergroot als tactiek om zijn doel te bereiken (zie *Beschouwing populisme (1)*) – de

populist), gaan we er – positief denkend – van uit dat de 2de optie van toepassing is voor het overgrote deel van de mensheid. Onwetendheid dus als opium – een voorgewende klaarheid schenkend – maar tevens gebruikt, of misschien wel beter ‘misbruikt’ als conditie waar elke vorm van ongespecificeerdheid kan in gedijen, een ‘wapen’, aangewend in een verdeel- en heerstactiek door hij/zij die er garen weet uit te spinnen.

De *clash of the civilisation* – samen met al die andere clashes – is duidelijk het gevolg van een clash die dieper aan de oorsprong ligt, verborgen onder een laag die er net zijn definitie van uitmaakt en die gekenmerkt wordt door een overheersende, veralgemeende onwetendheid.

De *clashes of civilisation, religion, globalisation* en noem maar op vinden hun meester in deze *clash of ignorance* (Edward Said).

Is dit dan de über-clash?

Is deze *ignorance* – zo mooi omschreven door Said – op zich dan misschien de *über* waar we op zoek naar zijn? De ultieme opdeling van de mensheid in enerzijds de onwetenden, diegenen voor wie het er allemaal niet toe doet, zij die in eender welk verhaal wel willen meestappen zolang het hen individueel beter uitkomt of – erger – gewoon ‘leuk’ lijkt, en anderzijds diegenen voor wie er wel een verschil moet gemaakt worden, zij voor wie de wereld meer is dan het speelterrein van oppervlakkig, manipulerend conflict en die los van specifieke cultuur, religie, sexe, leeftijd, vorming, positie of wat dan ook de wereld een richting wensen te geven, zij dus die bewuster in het leven staan, bewust in de betekenis de mogelijkheid te bezitten voorbij de tegenstellingen aan de oppervlakte te denken, voorbij de vereenvoudigde, polariserende categorieën al dan niet opgedrongen door media en influencers van allerlei slag.

Eén woord komt meerdere keren voor in deze vaststelling: *bewust*... Het lijkt er sterk op dat de *clash of ignorance* dus zelf een gevolg is van een nog dieper liggende clash: de *clash of consciousness*.

De clash of consciousness

Hebben we hier uiteindelijk de ultieme clash beet, diegene die zelf aan de oorsprong ligt van alle andere clashes en zelfs de *clash of ignorance* het nakijken geeft? Met de grote discriminator die dan als volgt kan luiden: “de differentiatie in individueel bewustzijn als gevolg van de mate van verbondenheid met de werkelijkheid die het vermogen schept al dan niet in staat te zijn het bredere perspectief waar te nemen waar tegenover de andere verschillen kunnen geplaatst worden”.

Opposanten die om uiteenlopende – maar uitvergroete – redenen met getrokken messen tegen elkaar worden uitgespeeld, achterliggend grotendeels uit onwetendheid dat op zijn beurt een gevolg is van een onderliggende onbewustheid: bewustheid en bewustzijn als de finale clash generator.

Maar clashes leiden tot conflict, zonder uitzondering, ook onze nieuwe *über-clash* ...

Is dé ultieme clash met ander woorden dan ook diegene die aanleiding geeft tot dé ultieme strijd die dan gestreden dient te worden? De strijd tussen enerzijds de minder bewusten, zij die zich enkel wensen te bewegen aan de oppervlakte van het leven, de zogenaamde – weinig flaterend uitgedrukt – ‘bewustzijnsprimaten’ (zie beschouwing *bewustzijnszoölogie*), aangevoerd door hun al dan niet geveinsde *über-primaten*, zijnde de populisten die de onwetendheid en onbewustheid uitspelen en als wapen in hun strijd gebruiken, en anderzijds de in bewustzijn verdere *évolués*, zij die in bewustheid voorbij gaan aan de onwetendheid, maar – in tegenstelling met de eersten – zonder duidelijke leiding, want leiding is voor hen niet of toch zeker minder aan de orde, weliswaar hierdoor aan zichtbaarheid inboetend.

Opnieuw worden in dit beeld 2 kampen tegenover elkaar geplaatst... ook hier kan dit niet

meer dan een abstractie zijn: de realiteit moet en zal opnieuw complexer zijn, de gradaties die waar te nemen zijn in bewustzijn ontwikkeling geeft met hoge waarschijnlijkheid aanleiding tot veel minder uitgesproken tegenstellingen dan op het eerste zicht vermoed. En was dit nu net niet wat we Huntington en de andere clashes verweten? Moeten we ons opnieuw niet hoeden voor de polarisatie?

De cirkel blijkt andermaal rond te zijn: de *clash of consciousness* die op zijn beurt onderhevig is aan de *clash of ignorance*. Maar net als bij alle andere clashes, ondanks de verschillen in schakeringen, ondanks de uitgesproken polarisaties, het aangehaalde spectrum in bewustheidsgradatie geeft aanleiding tot spanning en het hierdoor ontstane conflict lijdt tot een strijd.

En het is en zal een harde strijd zijn ... uiteindelijk de meest ultieme strijd te voeren door de mensheid. Een strijd tegen zichzelf, tegen zijn eigen innerlijke, los van uiterlijkheden, alle gangbare externe polarisaties voorbij. Een strijd die gestreden dient te worden en uiteindelijk bepalend zal zijn voor de verdere overleving van de soort, want een soort gefnuikt in de evolutie van zijn essentie, is een soort die niet (meer) zal zijn.

vluchtwegen...

(on)wetendheid en bij uitbreiding de onderliggende (on)bewustheid zijn inherente eigenschappen van een individu. Het is echter een passief – net als intelligentie dat voor een deel is aangeboren – waardoor het vermogen tot bewustzijn van een individu tot op zekere hoogte een rekbaar begrip is. Net als intelligentie met de nodige prikkels verder tot ontwikkeling gebracht kan worden, is er dus ook speelruimte om de onwetendheid om te buigen in wetendheid en de onbewustheid ten dele af te wenden. Allen zijn we mensen, en mensen onderscheiden zich van andere organismen net door dit gevorderd vermogen tot bewustheid. Het potentieel is dus hoe dan ook aanwezig, weliswaar in verschillende gradaties, maar kan verder tot ontplooiing gebracht worden mits de juiste stimuli.

In het verleden werden de gevolgen van onwetendheid grotendeels afgewend – of moeten we zeggen: veroorzaakt? – door elkeen zijn plaats aan te bieden binnen de bestaande kaders.

Door het steeds verder wegvallen van deze kaders komt echter een ongebonden energie vrij die – zonder de juiste kanalisatie – uiteindelijk als nefast effect de teloorgang van ons menszijn als gevolg kan hebben.

Mogelijke antwoorden op deze *clash der clashes* dienen dan ook gezocht te worden in (1) het cultiveren van het individuele en gezamenlijke bewustzijnsvermogen, (2) het aanbieden van nieuwe kaders waar ieder zich opnieuw een plaats kan in verwerven en (3) het richten van de vrijgekomen maar op dit moment ongebonden energie, op doelen die uiteindelijk de mensheid en bij uitbreiding de wereld tot dienst zijn. Duidelijk moet hierbij zijn dat het niet de diversiteit in het bewustzijn spectrum is dat hierbij dient bestreden te worden – want deel uitmakend van een normaal evolutie patroon – maar wel het vermelde te kwader trouw aanwenden van de hierbij horende onwetend- en onbewustheid.

Geert Hellebaut